

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny
w składzie następującym:

Przewodniczący: Irena Żarnowska-Sporysz

Protokolant: Jolanta Latała

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2022 r. w Krakowie
na rozprawie

sprawy z powództwa [REDACTED]
przeciwko Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski S.A.
z siedzibą w Warszawie
o ustalenie i zapłatę

- I. ustala, że umowa numer LKM – CHF – OKRA3-07-[REDACTED]
z dnia 2 maja 2007 roku zawarta pomiędzy [REDACTED]
[REDACTED] a Nordea Bank Polska S.A. z siedzibą
w Gdyni, którego następcą jest Powszechna Kasa
Oszczędności Bank Polski S.A. z siedzibą w Warszawie – jest
nieważna;
- II. w pozostałym zakresie powództwa oddała;
- III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 1.000
zł tytułem zwrotu kosztów sądowych;
- IV. koszty zastępstwa procesowego między stronami znosi.

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 13 stycznia 2022 roku

Powodowie [REDAKTOWANE] **pozwem z dnia 24 listopada 2020 r.** skierowanym przeciwko Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski S.A. z siedzibą w Warszawie, zmodyfikowanym pismami z dnia 4 października 2021 r. (k. 149 i n.) i 28 grudnia 2021 r. (k. 165 i n.) zawierającymi rozszerzenie powództwa, wnieśli o:

- 1) ustalenie, że Umowa nr LKM-CHF-OKRA3-07-[REDAKTOWANE] o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat z dnia 02.05.2007 r. zawarta pomiędzy [REDAKTOWANE] a Nordea Bank Polska S.A. z siedzibą w Gdyni (aktualnie Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.) jest nieważna;
- 2) zasądzenie od pozwanego Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. z siedzibą w Warszawie na rzecz powodów łącznie (do ich niepodzielnej ręki) kwoty 193 805,35 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności liczonymi od dnia 20 października 2020 r. do dnia zapłaty;
- 3) zasądzenie od pozwanego Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. z siedzibą w Warszawie na rzecz powodów łącznie (do ich niepodzielnej ręki) kwoty 48 988,77 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności liczonymi od dnia 20 października 2020 r. do dnia zapłaty, a ewentualnie gdyby żądanie w tym zakresie (pkt 2 petitum pozwu) nie zostało przez Sąd uwzględnione, zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie (do ich niepodzielnej ręki) kwoty 80 799,98 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności liczonymi od dnia 20 października 2020 r. do dnia zapłaty;
- 4) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie (do ich niepodzielnej ręki) zwrotu kosztów postępowania wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone, do dnia zapłaty, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że podstawą faktyczną żądania jest umowa i kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat nr LKM-CHF-OKRA3-07-[REDAKTOWANE] którą powodowie jako konsumenci zawarli w dniu 2 maja 2007 r. z poprzednikiem prawnym strony pozwanej – Nordea Bank Polska S.A. z siedzibą w Gdyni. Na jej podstawie powodom udzielony został kredyt w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 119 388,35 franków szwajcarskich i miał być wypłacony w walucie polskiej. Zdaniem powodów umowa została zawarta z wykorzystaniem wzorca umownego

przedłożonego przez bank bez możliwości negocjacji jej treści. Kredyt miał zostać uruchomiony zgodnie z zasadami przewidzianymi dla kredytów denominowanych w walucie obcej, tj. kwota kredytu w złotych miała zostać określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt był denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z tabelą kursów, obowiązującą w banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Spłata kredytu miała nastąpić do 1 maja 2027 r. w 240 równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Spłata miała następować w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty według tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Aneks z dnia 14 marca 2008 r. kwota kredytu została zwiększona o kwotę stanowiącą równowartość 99 931,86 CHF. W dniu 4 września 2014 r. strony podpisały porozumienie, które miało umożliwić powodowi spłatę kredytu w walucie CHF. Powodowie w okresie od 10 listopada 2010 r. do 10 lipca 2020 r. mieli ze swojego majątku wspólnego uiścić tytułem spłaty rat kredytowych kwotę 125 304,33 zł i kwotę 48 988,77 CHF.

Powodowie wskazali, że posiadają interes prawny w ustaleniu, że umowa jest nieważna, wygenerowała ona bowiem długoterminowy stosunek prawny, który nie został dotychczas wykonany. Ewentualne uwzględnienie roszczeń o zapłatę nie ureguluje ich zdaniem w sposób definitywny wzajemnych relacji stron, zaś ustalenie, że umowa jest nieważna, przesądzi nie tylko o możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń, ale także rozstrzygnie o braku obowiązku spełniania na rzecz banku świadczeń w przyszłości.

Zdaniem powodów postanowienie § 1 ust. 1 Części Szczególnej Umowy oraz § 1 ust. 2-3, § 11 ust. 2-4 i § 13 ust. 7 Części Ogólnej Umowy są sprzeczne z art. 385¹ § 1 k.c. przez to, że na skutek ich zastosowania powodowie nie mieli możliwości kontroli sposobu wykonywania przez bank przedmiotowej umowy, w szczególności w zakresie wysokości kwoty kredytu i wysokości rat kredytowych, gdyż strony nie określiły, w jaki sposób zostaną wyliczone te świadczenia – w świetle umowy miał o tym decydować jedynie pozwany. Z tego względu powodowie podnosili, że kwestionowane postanowienia w związku z naruszeniem zasady ekwiwalentności świadczeń kształtują prawa i obowiązki powodów sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Zdaniem powodów skutkiem abuzywności wskazanych postanowień umownych, ze względu na ich charakter, jest to, że strony nie są związane umową w pozostałym zakresie, albowiem jest to niemożliwe po wyłączeniu kwestionowanych postanowień umownych. Powodowie wskazali na możliwość zastąpienie klauzuli waloryzacyjnej innymi klauzulami, jednak podali też, że stwierdzenie nieważności umowy (o ustalenie czego ostatecznie wnieśli rozszerzając powództwo), choćby na skutek uznania, że przedmiotowej umowy nie można obiektywnie wykonać z pominięciem kwestionowanych postanowień umownych, nie jest niekorzystne dla powodów. Na rzecz stwierdzenia nieważności umowy powodowie podnieśli: sprzeczność umowy z naturą stosunku prawnego; naruszenie art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego; nierównomierne rozłożenie ryzyka między stronami;

niedoinformowanie strony powodowej o ryzyku walutowym; naruszenie zasady walutowości określonej w art. 358 k.c.

Odnosząc się do wysokości dochodzonych roszczeń pieniężnych powodowie wskazali, iż na ich roszczenia objęte postępowaniem składają się wszystkie świadczenia uiszczane przez powodów na rzecz pozwanego w okresie od 10 listopada 2010 r. do 10 lipca 2020 r., które w związku z nieważnością umowy stanowią świadczenia nienależne. W przypadku więc uznania, że umowa jest nieważna, powodowie domagają się zwrotu wszystkich świadczeń uiszczonych przez nich we wskazanym okresie, w finalnej wysokości 193 805,35 zł oraz 48 988,77 CHF.

Natomiast w przypadku gdyby uznać, że strony są związane umową z pominięciem kwestionowanych klauzul niedozwolonych, powodowie wskazali, że posiadają roszczenie o zwrot nadpłat dokonywanych przy spłacie poszczególnych rat kredytowych w PLN oraz wszystkich wpłat dokonywanych w walucie obcej. Wówczas na ich roszczenie składać by się miała kwota 59 169,69 zł, stanowiąca sumę nadpłaconych rat kredytowych uiszczanych w PLN w okresie od dnia zawarcia umowy do 10 września 2014 r., oraz kwota 48 988,77 CHF stanowiąca sumę uiszczonych płatności w walucie CHF w okresie do 10 lipca 2020 r. Ewentualnie, gdyby uznać za dopuszczalne przeliczenie płatności dokonanych w CHF według kursu średniego NBP z dnia dokonania poszczególnych płatności, na roszczenie strony powodowej powinna się składać kwota 139 969,67 zł stanowiąca sumę nadpłat dokonywanych przez stronę powodową w zakresie uiszczanych rat kredytowych w okresie od dnia zawarcia umowy do 10 lipca 2020 r. (gdyż suma należnych rat kredytowych wynosić miała w ww. okresie 243 306,67 zł, natomiast strona powodowa uiścić miała w tym okresie kwotę 193 805,35 zł i 48 988,77 CHF, co stanowić ma równowartość 189 470,99 zł według kursu średniego NBP z dnia dokonania poszczególnych płatności).

Strona pozwana – Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. **w odpowiedzi na pozew** z dnia 9 lutego 2021 r. (k. 73 i n.) wniosła o oddalenie powództwa w całości, także w jego rozszerzonej postaci (k. 159v, 170v) oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Strona pozwana podniosła, iż powodowie nie mają interesu prawnego w ustaleniu, którego żądają, jak też zakwestionowała roszczenie o zapłatę, zarówno, główne, jak i ewentualne, co do zasady, a z ostrożności procesowej także co do wysokości. Strona pozwana zakwestionowała także m. in., jakoby umowa kredytu była nieważna i sprzeczna z ustawą, zasadami współżycia społecznego czy też dobrymi obyczajami, zakwestionowała, że postanowienia umowy kredytu nie były z powodami indywidualnie uzgodnione, a kwota kredytu nie została określona w umowie, że zawarta umowa zawierała klauzule niedozwolone, że pozwany rażąco naruszył interesy konsumenta oraz że pozwany dowolnie kształtował kursy z Tabeli kursów walut.

Strona pozwana podkreśliła nadto, że przed dokonywaniem spłat przez powodów wypłaciła ona powodom w całości kwotę udzielonego im kredytu, wliczając w to kwotę wynikającą z podwyższenia kapitału kredytu w drodze aneksu, która to na skutek zleconego pozwanej przewalutowania ostatecznie zasilła rachunek powodów kwotą 480 000 zł, co zdaniem strony pozwanej oznacza, że łączna wartość spłat kredytu poczyniona przez powodów, na którą powołują się powodowie, pozostaje w dalszym ciągu istotnie niższa niż kwota, jaką strona powodowa wzbogaciła się tytułem otrzymania wypłaty kredytu.

Strona pozwana wskazała także, iż powodowie przed zawarciem umowy kredytu z pozwanym bankiem posiadali uprzednio kredyt walutowy wyrażony we franku szwajcarskim, zaciągnięty w innym banku w 2003 r. Tym samym strona pozwana wywodziła, iż powodowie posiadali doświadczenie w tego typu umowach, wiedzę w zakresie ryzyka walutowego, jak również wiedzę w zakresie mechanizmów przeliczania walut. Powyższe zdaniem strony pozwanej wyłącza możliwość powoływania się na rzekomy brak wiedzy w przedmiocie rzekomo abuzywnych zapisów umownych przez powodów. Nadto strona pozwana wskazała, iż powodowie oświadczyli we wniosku kredytowym, że zostali przez bank poinformowani o ponoszeniu przez siebie ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty w przypadku zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej, oraz że odrzucają ofertę banku, z którym zawierali kwestionowaną umowę, udzielenia kredytu w złotych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie [REDAKTOWANE] w 2007 r. planowali wziąć kredyt na zakup działki i budowę domu. Powodowie uprzednio, tj. w 2003 r. brali już na zakup samochodu kredyt denominowany do franka szwajcarskiego, który to kredyt został spłacony przed zawarciem umowy kredyt kwestionowanej w sprawie niniejszej. Chcąc zaciągnąć kredyt w 2007 r. powodowie skontaktowali się z doradcą finansowym Open Finance, który polecił im Nordea Bank Polska S.A. (poprzednik prawnej strony pozwanej). Powodom zależało na tym, aby kredyt był wypłacony w złotych. Opiekun kredytowy ww. banku polecił powodom kredyt denominowany do franka szwajcarskiego jako najlepszy ze względu na wysokość dochodu osiąganego wówczas przez powodów oraz wysokość rat standardowego kredytu złotowego. Powodowie wiedzieli, że kurs franka szwajcarskiego jest zmienny, jednak w banku zapewniano ich, że jest to kredyt bezpieczny, że różnice kursów tej waluty mogą być niewielkie, bardzo małe. Powodom nie przedstawiono symulacji kursu franka szwajcarskiego, pomimo prośby powoda w tym zakresie przed zawarciem umowy. Ponadto przed zawarciem umowy powód pytał przedstawiciela banku, czy jest możliwość stosowania kursu franka według tabeli NBP, ale otrzymał odpowiedź negatywną.

Powodowie złożyli wniosek kredytowy w dniu 19 kwietnia 2007 r. Jednocześnie powodowie złożyli oświadczenia o akceptacji ryzyka kursowego oraz o akceptacji ryzyka zmiennej stopy procentowej.

Dowód: - zeznania powoda [REDACTED] – k. 159-161

- zeznania powódki [REDACTED] – k. 161

- wniosek o kredyt mieszkaniowy z dnia 19.04.2007 r. wraz z załącznikami – k. 88-89 i 94-97

- oświadczenia o akceptacji ryzyka kursowego oraz o akceptacji ryzyka zmiennej stopy procentowej – k. 90-93

Dnia 2 maja 2007 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym strony pozwanej, tj. z Nordea Bank Polska S.A. z siedzibą w Gdyni, umowę o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat nr LKM-CHF-OKRA3-07-[REDACTED]. W skład dokumentu umowy wchodziła Część Szczególna Umowy (CSU) i Część Ogólna Umowy (COU).

Na mocy przedmiotowej umowy Bank udzielił powodom kredytu denominowanego w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 119 388,35 CHF (§ 1 ust. 1 CSU). Kredyt przeznaczony był:

- 1) w kwocie 210 000 zł na finansowanie części kosztów nabycia nieruchomości gruntowej składającej się z działki nr [REDACTED], położonej w [REDACTED] gm. [REDACTED] dla której urządzona jest przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w Słownikach księga wieczysta nr [REDACTED]
- 2) w kwocie 50 000 zł na refinansowanie nakładów i kosztów poniesionych przez kredytobiorcę na cel, o którym mowa w pkt 1.

Okres kredytowania wskazano od 2 maja 2007 r. do 1 maja 2027 r. **Całkowity koszt udzielonego kredytu** określono w § 2 pkt 1 CSU na 112 409,35 zł.

W umowie wskazano, że kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej – w tym przypadku LIBOR 3M – powiększonej o marżę Banku (w dniu udzielenia kredytu – 2,45% p.a.) (§ 1 pkt 8 i 9 CSU oraz § 2 pkt 1 i 2 COU).

Kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kredytu do dnia 1 maja 2027 r. w równych ratach kapitałowo-odsetkowych, ilość rat miała wynosić 240, a środki miały być pobierane z rachunku bankowego o numerze [REDACTED] (§ 5 CSU).

W COU zawarto m. in. następujące postanowienia:

- 1) § 1 ust. 1 – *Kredyt mieszkaniowy NORDEA-HABITAT jest udzielany w złotych;*
- 2) § 1 ust. 2 – *W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, kwota kredytu w złotych zostanie określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych;*

- 3) § 1 ust. 3 – W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej: 1) zmiana kursu waluty wpływa na wypłacane w złotych przez Bank kwoty transz kredytu oraz na spłacane w złotych przez Kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych; 2) ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi Kredytobiorca, z uwzględnieniem § 11 ust. 2-4 oraz § 18 ust. 6;
- 4) § 11 ust. 2 – W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następuje w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej;
- 5) § 11 ust. 3 – Do przeliczeń kwot walut uruchamianego kredytu stosuje się kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu wypłaty środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych;
- 6) § 13 ust. 7 – W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej: 1) harmonogram spłat kredytu wyrażony jest w walucie, w której kredyt jest denominowany; 2) spłata następuje w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej; 3) do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

Zgodnie z § 3 CSU zabezpieczeniem spłaty kredytu była hipoteka kaucyjna do kwoty 390 000 zł (następnie w aneksie podniesionej do 710 000 zł) na nieruchomości w [REDAKTOR] przy ul. [REDAKTOR] działka nr [REDAKTOR]; ubezpieczenie kredytu od ryzyk związanych z niskim wkładem własnym w TU EUROPA S.A.; pełnomocnictwo do rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorców prowadzonego w banku oraz cesja na rzecz banku praw z umowy ubezpieczeni nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, potwierdzona przez ubezpieczyciela.

Do przedmiotowej umowy kredytu strony zawarły w dniu 14 marca 2008 r. aneks nr 1, zgodnie z którym zmieniono m. in. § 1 ust. 1 CSU w ten sposób, że **kwota** kredytu została **podwyższona** do równowartości **219 320,21 CHF**. Jako kolejny, trzeci cel kredytu wskazano dodatkowo budowę domu jednorodzinnego położonego w [REDAKTOR] przy ul. [REDAKTOR] działka nr [REDAKTOR], zaś okres kredytowania wydłużono do 10 kwietnia 2007 r. Całkowity koszt udzielonego kredytu (szacunkowo) podniesiono do 351 794,96 zł.

Przy zawieraniu kwestionowanej umowy powodom przedstawiono ofertę konkretnej umowy, którą mogli zaakceptować albo odrzucić. Powodowie nie mieli możliwości negocjowania ani modyfikowania postanowień umownych.

Dowód: - umowa kredytu nr LKM-CHF-OKRA3-07-[REDAKTOR] – k. 42-48;

- aneks do um. kredytu nr LKM-CHF-OKRA3-07-[REDAKTOR] z dnia 14.03.2008 r. – k. 49-50;

- zeznania powoda [REDAKTOR] – k. 159-161.

Kredyt został uruchomiony w trzech transzach:

1) w dniu 14 maja 2007 r. w wysokości 115 555,56 CHF, co stanowiło równowartość kwoty 260 000 zł (kurs 2,2500);

2) w dniu 25 marca 2008 r. w wysokości 58 770,34 CHF, co stanowiło równowartość kwoty 130 000 zł (kurs 2,2120);

3) w dniu 12 czerwca 2008 r. w wysokości 43 541,36 CHF, co stanowiło równowartość kwoty 90 000 zł (kurs 2,0670).

Łącznie więc do dyspozycji powodów oddano kwotę 480 000 zł.

Dowód: - zaświadczenie z dnia 14.07.2020 r. – k. 56-59.

W dniu 4 września 2014 r. strony zawarły porozumienie do umowy kredytu nr LKM-CHF-OKRA3-07- [REDAKTOWANE] z dnia 2 maja 2007 r., w którym postanowiono, że:

- 1) § 1 ust. 1 – *W odniesieniu do kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska, Kredytobiorca może: a) dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie (...);*
- 2) § 3 ust. 2 – *W odniesieniu do kredytów denominowanych w walucie obcej kwota kredytu wypłacana w złotych, zostanie określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według bezgotówkowego kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.*

Dowód: - porozumienie do umowy o kredyt mieszkaniowy nr LKM-CHF-OKRA3-07- [REDAKTOWANE] z dnia 4.09.2014 r. – k. 51.

Powodowie w okresie kredytowania od dnia zawarcia umowy do dnia 10 lipca 2020 r. uiszcili na rzecz strony pozwanej tytułem spłat rat kredytowych kwoty 193 805,35 zł (w tym tytułem kapitału: 121 866,38 zł; tytułem odsetek: 71 938,93 zł; tytułem odsetek karnych: 0,04 zł) oraz 48 988,77 CHF.

Dowód: - zaświadczenie z dnia 14.07.2020 r. – k. 56-59

- zestawienie wpłat dokonywanych w PLN – k. 60-61

- zestawienie wpłat dokonywanych w CHF – k. 62-67

Powodowie pismem z dnia 30 września 2020 r. (doręczonym stronie pozwanej – według jej deklaracji – w dniu 5 października 2020 r.) wezwali pozwany bank do zapłaty kwoty 193 805,35 zł i kwoty 48 988,77 CHF w terminie 14 dni od daty otrzymania wskazanego pisma. Pismem z 4 listopada

2020 r. strona pozwana odmówiła uznania roszczeń powodów. Pozew w sprawie niniejszej został doręczony stronie pozwanej w dniu 19 stycznia 2021 r.

Dowód: - pismo pełnomocnika powodów z dnia 30.09.2020 r. – k. 52-53

- pismo strony pozwanej z dnia 4.11.2020 r. – k. 54-55

- potwierdzenie odbioru pozwu – k. 72

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o znajdujące się w aktach dowody z dokumentów. W szczególności wskazać trzeba, że Sąd oparł się na dokumentach umowy kredytu nr LKM-CHF-OKRA3-07- [REDAKTOWANE] z dnia 2 maja 2007 r. oraz dokumentach dotyczących tej umowy w postaci: wniosku o kredyt wraz z załącznikami; oświadczeń o akceptacji ryzyka kursowego oraz o akceptacji ryzyka zmiennej stopy procentowej; aneksu nr 1 z dnia 14 marca 2008 r. oraz porozumienia z dnia 4 września 2014 r., jak też na przedłożonych przez powodów innych dokumentach w postaci zaświadczenia z dnia 14 lipca 2020 r. Dokumenty te nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności. Sąd uznał także za wiarygodne zestawienia wpłat dokonywanych w PLN oraz w CHF, jak też korespondencję między stronami (pismo pełnomocnika powodów z dnia 30.09.2020 r. oraz pismo strony pozwanej z dnia 4.11.2020 r.) na okoliczność składanych sobie przez strony oświadczeń, albowiem brak było wątpliwości co do jej autentyczności.

Ustalając okoliczności zawarcia umowy, Sąd oparł się również w dużej mierze na dowodzie z przesłuchania powodów [REDAKTOWANE] (przy czym Sąd miał na uwadze, że powódka ograniczyła się w zasadniczej mierze do potwierdzenia słów powoda), których depozycje w stosunku do dokumentów znajdujących się w aktach nie zawierały sprzeczności i były w stosunku do siebie komplementarne. Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania zeznań powodów, w szczególności dotyczących ogólnych informacji odnośnie do okoliczności udzielenia kredytu denominowanego do innej waluty, w tym nienegocjowalności umowy, zawarcia jej na odgórnie przedstawionym wzorcu, braku przedstawienia symulacji kursu franka szwajcarskiego – albowiem doświadczenie życiowe wynikające ze znajomości przebiegu zawierania innych umów tego rodzaju, kwestionowanych w innych postępowaniach toczących się przed tutejszym Sądem, wskazuje, że zeznania powodów w tym zakresie odpowiadają prawdzie.

Jednocześnie Sąd pominął przeprowadzenie postulowanego przez stronę pozwaną dowodu z opinii biegłego z zakresu ekonomii na okoliczności: ustalenie, w jaki sposób, po jakich kursach, dokonywane są rozliczenia transakcji walutowych, w tym transakcji kredytowych, w szczególności kredytów denominowanych i indeksowanych do walut obcych względem PLN, jaki jest najbardziej powszechny, adekwatny i miarodajny kurs rozliczenia transakcji na rynku walutowym, w tym transakcji kredytowych w walutach obcych, czy kursy stosowane przez Bank w relacji z powodami można uznać za kursy rynkowe; wskazanie powodów, dla których zgodnie z praktyką na rynku

finansowym kredyty denominowane do waluty obcej (CHF) są oprocentowane według stawki LIBOR, a kredyty w walucie polskiej według stawki WIBOR; wskazanie, czy byłoby zgodne ze zwyczajami i praktyką panującymi na rynku finansowym (bankowym) uzyskanie przez Powodów kredytu wyrażonego w złotych z oprocentowaniem opartym o stawkę LIBOR – gdyż przeprowadzenie postulowanego dowodu było zbędne jako mające wykazać fakt nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy, a to wobec faktu uwzględnienia roszczenia głównego pozwu o stwierdzenie nieważności i oddalenia roszczenia o zapłatę. Ponieważ w świetle wyników postępowania dowodowego kwota uiszczona przez powodów tytułem spłaty rat kredytu nie przekroczyła kwoty otrzymanej z tytułu umowy przez powodów, a Sąd – o czym wypowiedział się niżej – do rozliczeń stron umowy przyjął teorię salda, dlatego nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy było przeprowadzanie w niniejszym postępowaniu dowodu z opinii biegłego, który dotyczyłby szczegółów rozliczeń między stronami kwestionowanej umowy.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawą faktyczną powództwa była Umowa nr LKM-CHF-OKRA3-07- [REDAKTOWANE] o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat z dnia 02.05.2007 r., zawarta pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym strony pozwanej w dniu 2 maja 2007 r.

Powodowie, finalnie, jako najdalej idące zgłosili żądanie stwierdzenia nieważności umowy. Jako pierwsze więc należało rozważyć, czy powodom przysługuje interes prawny w ustaleniu nieważności przedmiotowej umowy. Zgodnie bowiem z 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes prawny zgodnie z ugruntowanym już orzecnictwem istnieje wówczas, gdy samo uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę w tym znaczeniu, że zakończy spór istniejący lub zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Strona posiada także interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, gdy istnieje niepewność stanu prawnego, w szczególności gdy strona przeciwna kwestionuje jej prawo, a nie ma innych instrumentów takich jak powództwo o świadczenie lub ukształtowanie, które mogłyby zabezpieczyć chroniony prawem interes tej strony.

W niniejszej sprawie po stronie powodów istnieje interes prawny w ustaleniu nieważności umowy i stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu, zawartej w dniu 2 maja 2007 r. Jedynie bowiem wyrok ustalający może trwale i ostatecznie usunąć stan niepewności prawnej istniejącej pomiędzy stronami. Sporna umowa, która łączy strony, jest cały czas w trakcie wykonywania, nie mogło zatem budzić wątpliwości, że o istnieniu bądź nieistnieniu wszystkich przyszłych obowiązków umownych można było przesądzić tylko na drodze powództwa o ustalenie.

Odnośnie do interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy zwrócić należy uwagę nie tylko na fakt wpisu hipoteki kaucyjnej na zabezpieczenie umowy do księgi wieczystej nieruchomości, którą zakupili powodowie, a której wykreślenia domagać się będą oni mogli w oparciu o wyrok (w sytuacji braku zgody wierzyciela na jej wykreślenie), ale i na jeszcze jedną kwestię wynikającą z uwzględnienia pozwu w tej części, tj. na konieczność dokonania wzajemnych rozliczeń stron, które to kwestie na dzień wydania orzeczenia nie są do końca przesądzone.

Mając na uwadze, że powodowie wobec powyższego posiadali interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, należało przejść do szczegółowej analizy jej ważności.

Przedmiotowa umowa została zawarta w obrocie konsumenckim, dlatego oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umownych należy dokonać przez pryzmat treści art. 385¹ i 385² k.c. przy jednoczesnym uwzględnieniu treści art. 3, 4 i 6 Dyrektywy Rady 93/13/ EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.U.E.L Nr 95, str. 29) i wpływu ewentualnego stwierdzenia abuzywności wskazanych klauzul na możliwość utrzymania danej umowy w mocy.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§4).

Zgodnie z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.

Z powyższego wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne, tj.: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest zaś jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest gdy postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem lub gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

Norma przewidziana w powołanym przepisie stanowi implementację przez polskiego ustawodawcę dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Regułą wykładni należy zatem doszukiwać się również w przedmiotowym akcie wspólnotowym, jak również w odwołującym się do tego aktu orzecznictwie. Należy również zastrzec, iż powołana dyrektywa określa minimalny standard ochrony konsumentów, pozostawiając ustawodawstwu krajowemu możliwość jej zwiększenia. W konsekwencji reguły wynikające z powołanej dyrektywy wyznaczają nieprzekraczalne granice standardów umów zawieranych z konsumentami.

Wskazuje się, że pod pojęciem działania wbrew dobrym obyczajom – przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego – kryje się wprowadzanie do umowy takich klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku, natomiast przez rażące naruszenie interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję – na niekorzyść konsumenta – praw i obowiązków stron, wynikających z umowy.

Biorąc pod uwagę powyższe zapatrywania, za niedozwolone należało uznać w niniejszej sprawie klauzule umieszczone we wskazanych przez powoda paragrafach umowy dotyczących denominacji, tj. § 1 ust. 2, § 11 ust. 2 i § 13 ust. 7 Części Ogólnej Umowy.

Klauzule denominacyjne, przewidujące przeliczenie zarówno transz wypłacanego kredytu jak i ostatecznej wysokości zobowiązania (czyli środków podlegających zwrotowi) według kursów określonych w Tabeli Kursów obowiązującej w banku, kształtują prawa i obowiązki powodów kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Określenie wysokości zobowiązania powodów z tytułu spłaty rat kredytu następowało bowiem według przelicznika zmiennego w czasie, co więcej, ustalonego jednostronnie przez stronę pozwaną i tylko powodowie ponosili w całości ryzyko kursowe związane z wahaniami waluty. Nie można powiedzieć bowiem, iż to ryzyko kursu franka rozłożone było równomiernie, ze względu na brak możliwości przewidzenia, jak ukształtuje się kurs. Tej oceny nie mógł zmienić także fakt, że powodowie zawierając kwestionowaną umowę mieli już doświadczenie w zawieraniu umów kredytu waloryzowanych walutą obcą ani też że powód ██████████ – jak sam zeznał – ogólnie zakładał, że kurs franka może wzrosnąć, gdyż nawet gdyby tej świadomości nie miał, i tak całe ryzyko wobec sformułowania postanowień umownych i tak spadałoby na powoda i powódkę, poza tym – jak już wspomniano – wysokość kursów ustalana była jednostronnie przez stronę pozwaną i w związku z tym doszło do zachwiania równowagi kontraktowej stron.

Z historycznego punktu widzenia frank szwajcarski wzmocniał swoją pozycję w stosunku do złotówki i wiadomym było, że nawet przy chwilowym obniżeniu jego kursu będzie on co najmniej wracał do swojego poziomu wyjściowego, lub będzie rósł. Brak jednak jakiegokolwiek mechanizmu mającego zapobiec ponoszeniu wyłącznie przez powodów całości ryzyka związanego z wahaniami

kursu waluty, a konkretnie brak limitowania ryzyka związanego ze wzrostem kursu franka, prowadził do nierównomiernego obciążenia powodów konsekwencjami tego wzrostu.

Reasumując podkreślić trzeba, że samo uzależnienie wysokości raty kredytu od kursu franka nie mogłoby być uznane za niedozwolone. Jednak w przypadku braku górnej granicy ryzyka związanego ze wzrostem kursu należy uznać takie ukształtowanie stosunku prawnego za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interes konsumenta.

Przy obowiązywaniu zawartych w umowie reguł tylko konsument ponosi ryzyko, a przecież produkt według zapewnień banku z chwili zawierania umowy miał być tani, bezpieczny, stabilny. Tymczasem nic z tych zapewnień nie pozostało. Wprawdzie bank pewnie też nie przewidywał iż kurs franka wzrośnie do obecnego poziomu ale jako profesjonalista winien był wziąć pod uwagę również i taką ewentualność i zabezpieczyć od takiej sytuacji klienta, a tego nie uczynił. Finał jest taki, że klient nie wie, jaki jest stan salda bowiem ono ulega zmianie wraz ze zmianą kursu franka. Wie ile franków ma do spłacenia ale nie wie ile złotych na to musi przeznaczyć.

Skutkiem powyższych rozważań musi być uznanie zawartych w powyższej umowie klauzul indeksacyjnych zawartych w § 1 ust. 2, § 11 ust. 2 i § 13 ust. 7 Części Ogólnej Umowy za niewiążące, zgodnie z art. 385¹ k.c.

Zdaniem Sądu bez wskazanych klauzul umownych umowa nie może obowiązywać. Sporne bowiem klauzule określają główne świadczenia stron, w tym wysokość salda kredytu, czyli kwotę, jaką powodowie jako klienci mają zwrócić bankowi, oraz wysokość poszczególnych rat. Klauzule te określają wręcz charakter umowy, typ produktu zaoferowanego przez bank – który nie jest ani umową o kredyt walutowy, ani umową o kredyt złotówkowy, tylko zawiera w sobie elementy każdego z nich z właściwym tylko dla tego typu umowy sposobem określania salda i sposobu spłaty. Bez klauzul, które wyznaczają te zasadnicze parametry umowy, nie jest wiadome, jak w dalszym ciągu wykonywać umowę. Jak ustalić oprocentowanie – tj. czy według stawki LIBOR właściwej dla tego konkretnego typu umowy czy według stawki WIBOR właściwej dla kredytów złotówkowych. Sąd natomiast nie ma podstaw prawnych do uzupełnienia umowy – po wyeliminowaniu tych klauzul – innymi regulacjami lub arbitralnego wkraczania w sferę uprawnień stron i narzucania im treści umowy, która miałyby ich następnie wiązać. To oznacza, że umowa bez wyłączonych z niej niedozwolonych klauzul nie zawiera potrzebnych do jej ważności *essentialia negotii*, o których mowa w art. 69 ustawy Prawo bankowe i prowadzi do konieczności stwierdzenia nieważności całej umowy w oparciu o art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego. Zgodnie bowiem z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy o kredyt – Dz.U.2002.72.665 t.j. z dnia 2002.06.12), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej

na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Jak doprecyzowuje ust. 2 wspomnianego artykułu, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać m.in. kwotę i walutę kredytu, zasady i termin spłaty kredytu oraz terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych.

Jak już wcześniej naprowadzono konstrukcja zakwestionowanej umowy powoduje, że klient nie wie, jakie ma saldo kredytu do spłaty w przeliczeniu na złotówki, czyli nie wie, jaka jest kwota do zwrotu, a to jest przecież zasadniczy element umowy.

Saldo kredytu wyrażone jest bowiem we frankach, co oznacza że jest ono zmienne – w przeliczeniu na złotówki bowiem zależy zawsze od aktualnego kursu franka.

Powyższe skutkowało koniecznością uwzględnienia żądania stwierdzenia nieważności zakwestionowanej umowy, o czym Sąd orzekł w punkcie I wyroku.

Co do zasady nieważność umowy oznacza, że strony winny zwrócić sobie wzajemnie świadczenia na zasadzie art. 410 i 405 k.c. Jak wskazuje art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W rozpatrywanej kategorii spraw istnieją dwie teorie dotyczące zwrotu: teoria dwóch kondycji i teoria salda. Odnośnie kwestii dotyczących dokonania rozliczeń związanych z nieważnością umowy kredytu, to zauważyć należy że unieważnienie umowy kredytowej, ze skutkiem ex tunc, jakkolwiek stwarza co do zasady możliwość żądania zwrotu nienależnie zapłaconych świadczeń przez kredytobiorców - w oparciu w przepisy o nienależnym świadczeniu (art. 410 k.c.) i bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 k.c. i nast.), jednak w okolicznościach sprawy, gdy na podstawie unieważnionej umowy także Bank wypłacił kredytobiorcom kwotę udzielonego kredytu, która okazała się świadczeniem nienależnym, powstaje zagadnienie zbiegu wzajemnych, nienależnych świadczeń, rodzących po obu stronach istnienie wierzytelności, choćby niewymagalnych.

Spłata rat kredytu wraz z odsetkami, która stałaby się świadczeniem nienależnym na skutek orzeczenia sądu o unieważnieniu Umowy ze skutkiem ex tunc, pociągnęłaby za sobą, z uwagi na unieważnienie równoczesne także podstawy wypłaty Banku udzielonego kredytu, zmianę dotychczasowej wierzytelności Banku z tej wynikającej z Umowy, na wierzytelność Banku, jeszcze niewymagalną, wynikającą z nienależnego świadczenia. Owa wierzytelność (roszczenie) banku z tytułu nienależnego świadczenia, byłaby jeszcze niewymagalna, gdyż bank nie zgłosił stosownego żądania po myśli art. 455 k.c. Niemniej ustawodawca

przewidział w art. 411 pkt 4 k.c. taką sytuację, że świadczenie nienależne nie może być dochodzone, gdy zostało spełnione na rzecz roszczenia drugiej strony, zanim jego wierzytelność stała się wymagalna. Unormowanie to zmierza do tego, aby nie dopuścić do sytuacji, że strona, która świadczyła nienależnie miałaby być faworyzowana kosztem drugiej strony w sytuacji, gdy ta druga strona dysponuje własną wierzytelnością, choćby jeszcze niewymagalną.

Ustawodawca nie dokonał rozróżnienia, o jakie wierzytelności chodzi w powołanym przepisie i próba ich ograniczania nie ma żadnego przekonującego usprawiedliwienia, a wydaje się projekcją życzeniową, w interesie jednej strony stosunku umownego, który podlega unieważnieniu.

Można stwierdzić, na bazie poszerzającej się liczby sporów o ważność umów kredytowych indeksowanych, że po ich unieważnieniu, właśnie wierzytelności banków powstające jako świadczenie nienależne w wyniku zmiany dotychczasowej podstawy świadczenia (wskutek unieważnienia umowy), będą typowymi wierzytelnościami, o których mowa w tym przepisie.

Sięganie do teorii salda i teorii dwóch kondykcji jest o tyle irrelevantne, że ustawodawca tak ukształtował wzajemne roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia i nienależnego świadczenia, że zobowiązał wzbogaconego bez podstawy prawnej do zwrotu korzyści (art. 405 k.c.) i nakazał stosować ten przepis do świadczenia nienależnego. Oznacza to, że świadczący na podstawie umowy, po jej unieważnieniu przez sąd, stają się wzajemnie zobowiązanymi i ową kolizję wzajemnych obowiązków rozstrzyga ustawodawca w art. 411 pkt 4 k.c. w ten sposób, że nie godzi się na sytuację, że jeden ze świadczących nienależnie, a jednocześnie wzbogacony i zobowiązany do zwrotu w przyszłości tego co sam otrzymał bez podstawy prawnej, miałby uzyskać zwrot swego świadczenia, bez uwzględnienia tego, że owo świadczenie miało ścisły związek z umową kredytową, po której unieważnieniu, powstały jednorodne, wzajemne wierzytelności, z których ta dotychczasowego kredytobiorcy jest już wymagalna, a ta banku jeszcze nie, gdyż bank konsekwentnie nie godził się na unieważnienie umowy.

W przedmiotowej sprawie tut. Sąd stanął na stanowisku, że wobec zaciągnięcia przez powodów zobowiązania kredytowego na kwotę w złotych stanowiącą równowartość 219 320,21 CHF oraz dokonaną przez powodów spłatą w okresie od dnia zawarcia umowy kredytu do dnia 10 lipca 2020 r. w łącznej wysokości 193 805,35 zł i 48 988,77 CHF, co stanowi łącznie równowartość kwoty 110 999,58 CHF (według zaświadczenia z dnia 14 lipca 2020 r. – k. 56-59), brak jest uzasadnienia dla uwzględnienia żądania zasądzenia na rzecz powodów wskazanych w pozwie kwot. Powodowie

bowiem nie spłacili jeszcze nawet kwoty udzielonego im kapitału kredytu, a tym bardziej nie dokonali nadpłaty ponad kwotę tego kapitału. W tym zakresie zasadna była argumentacja strony pozwanej, iż łączna wartość spłat kredytu poczyniona przez powodów, na którą powołują się powodowie, pozostaje w dalszym ciągu niższa niż kwota, jaką strona powodowa wzbogaciła się tytułem otrzymania wypłaty kredytu.

W związku z powyższym zasadne było oddalenie roszczenia powodów w dalej idącym zakresie, niż wskazano to w punkcie I wyroku, tj. w zakresie roszczenia o zapłatę, o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 100 k.p.c. Sąd uwzględnił okoliczność, że roszczenie powodów co do zasady było uzasadnione i powodowie wygrali sprawę w zakresie roszczenia o ustalenie nieważności umowy, przegrywając jednak co do dochodzonego przez nich roszczenia o zapłatę. W związku z powyższym w ocenie Sądu zasadne było zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty 1000 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych (uiszczonej przez nich tytułem opłaty od pozwu), przy jednoczesnym zniesieniu między stronami kosztów ich zastępstwa procesowego, o czym orzeczono – odpowiednio – w punktach III i IV wyroku.